



Advies

Conceptnota Mobiliteitshulpmiddelen 8 stappen naar een vernieuwd hulpmiddelenbeleid

Brussel, 23 december 2016

Adviesvraag: Conceptnota mobiliteitshulpmiddelen: 8 stappen naar een vernieuwd hulpmiddelenbeleid
Adviesvrager: Jo Vandeurzen - Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Ontvangst adviesvraag: 24 november 2016
Adviestermijn: 30 dagen
Goedkeuring raad: Na schriftelijke procedure in consensus goedgekeurd op 23 december 2016

Inhoud

Krachtlijnen	4
Advies over de conceptnota mobiliteitshulpmiddelen: 8 stappen naar een vernieuwd hulpmiddelenbeleid.....	6
1 Veel goede beleidsvoornemens.....	6
2 Maar werkelijk naar één geïntegreerd en leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid? 7	
2.1 Bezorgdheid over het budgettaire kader	8
2.2 Meer dan het schrappen van de leeftijdsvoorwaarde	9
2.3 Vertegenwoordiging van personen met zorgbehoefte	9
3 Opname van de mobiliteitshulpmiddelen in de VSB.....	10
4 Hergebruik van hulpmiddelen wordt de regel	12
5 Het belang van een kwaliteitsvolle en efficiënte toewijzing met een degelijke controle.....	12
6 Gegevensdeling en ICT	13
7 Tot slot nog enkele vragen ter verduidelijking	14

Krachtlijnen

Personen met een chronische ziekte, personen met een beperking, ouderen, mensen met acute en andere stoornissen van fysieke en/of mentale aard kunnen sterk gebaat zijn met het juiste hulpmiddel, afgestemd op hun zorg- en ondersteuningsbehoeften en levensdoelen. Zowel voor mensen thuis als in een residentiële setting kunnen hulpmiddelen een grote meerwaarde betekenen. Ook in het kader van revalidatie en palliatieve zorg kunnen ze bijdragen aan de levenskwaliteit. De SAR WGG verwacht dat hiervoor één geïntegreerd hulpmiddelenbeleid gerealiseerd wordt.

Naar een leeftijdsonafhankelijk en diagnoseonafhankelijk hulpmiddelenbeleid

De raad is zeer tevreden met de lange-termijn-ambitie uit de conceptnota, namelijk één leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid voor alle hulpmiddelen. Voor de raad moet een leeftijdsonafhankelijk maar eveneens een ziekte- of diagnoseonafhankelijk hulpmiddelenbeleid het uiteindelijke doel zijn. Het zijn de individuele zorg- en ondersteuningsbehoeften en persoonlijke doelen die dan bepalend zijn voor het toekennen van een hulpmiddel. De raad adviseert daarbij dat behoeften en rechten proactief gedetecteerd worden.

Verder verwacht de raad dat personen met zorgbehoefte onafhankelijk geïnformeerd en geadviseerd worden over de mogelijkheden van hulpmiddelen en hoe deze al dan niet tegemoetkomen aan de levensdoelen.

Het niet langer hanteren van een leeftijdsvoorwaarde betekent een verruiming van de doelgroep. Dit mag er voor de raad echter niet toe leiden dat personen met zorgbehoefte moeten inboeten op de zorg en ondersteuning waarop ze – na een indicatiestelling - recht hebben. Daarom zijn passende budgetten absoluut noodzakelijk.

De raad ziet mogelijkheden om ook financiële middelen vrij te maken en te herinvesteren in een ruimer leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid door:

- Het efficiënter organiseren van het mobiliteitshulpmiddelenbeleid.
- Het hanteren van een correcte indicatiestelling en een actief en dynamisch opvolgsysteem.
- Het responsabiliseren van zowel personen met zorgbehoefte als aanbieders van hulpmiddelen, de indicatiesteller, de zorgkas en de overheid.
- Systemen van testing, recuperatie en hergebruik te installeren die bijdragen aan een meer kostenefficiënte, maatschappelijk verantwoorde en duurzame inzet van mobiliteitshulpmiddelen. Ook het collectieve gebruik van hulpmiddelen biedt volgens de raad interessante mogelijkheden en dient onderzocht te worden.
- Monopolie- en oligopolievorming bij de aanbieders van mobiliteitshulpmiddelen te bestrijden.
- Het vastleggen van minimale kwaliteitsnormen en –criteria per hulpmiddel, eveneens voor deze die nu al terugbetaald worden.

Het is goed om in de conceptnota te lezen dat de Vlaamse regering werk maakt van verschillende van de hiervoor genoemde punten. Zo wordt gekozen voor eenvoudigere en meer gestroomlijnde procedures, zet het nieuwe beleid in op een meer performante en efficiënte hulpmiddelenverstrekking, worden gegevensstromen maximaal gedigitaliseerd en wordt van hergebruik de regel gemaakt.

Hergebruik van hulpmiddelen

Ook in een systeem van recuperatie en hergebruik moeten voor de raad alle hulpmiddelen afgestemd zijn op de specifieke noden, levensomstandigheden en levensdoelen van de persoon met zorgbehoefte. Vandaag biedt verhuur en hergebruik van mobiliteitshulpmiddelen echter niet voor alle personen met zorgbehoefte een oplossing op maat. Om renting evenzeer mogelijk te maken voor op maat gemaakte hulpmiddelen, pleit de raad voor de ontwikkeling en productie van hulpmiddelen met een langere levensduur die bovendien makkelijk aanpasbaar en moduleerbaar zijn, in functie van de noden van elke gebruiker van het hulpmiddel.

Bovendien moet het toekennen van een hulpmiddel ook in een systeem van renting samengaan met informatie over het gebruik van het hulpmiddel door de persoon met zorgbehoefte en zijn mantelzorger.

Verdere uitwerking van het nieuwe beleid

Het is goed dat binnen het nieuwe mobiliteitshulpmiddelenbeleid de handicapspecifieke expertise geborgd is, maar de raad vraagt om te zorgen voor een ruimere vertegenwoordiging van personen met zorgbehoefte en dus ook vertegenwoordigers van andere relevante doelgroepen te betrekken.

Tot slot geeft de raad aan dat verschillende vragen over het toekomstige (mobiliteits)hulpmiddelenbeleid voorlopig onbeantwoord blijven. Volgens de raad moet onder meer nagedacht worden over de voorwaarden of criteria waaraan iemand moet voldoen om op hulpmiddelen een beroep te kunnen doen. Ook de concrete inpassing van het mobiliteitshulpmiddelenbeleid binnen de architectuur van de Vlaamse Sociale Bescherming is nog niet duidelijk. De raad heeft begrip voor de stapsgewijze invulling van (de onderdelen van) de VSB maar roept tegelijkertijd op om dit alles in nauw overleg met alle betrokkenen, waaronder de SAR WGG, verder vorm te geven.

Advies over de conceptnota mobiliteits-hulpmiddelen: 8 stappen naar een vernieuwd hulpmiddelenbeleid

Adviesvraag en –procedure

Door de Zesde staatshervorming is Vlaanderen ondertussen juridisch en budgettair bevoegd voor het geheel van de mobiliteitshulpmiddelen. Met het RIZIV werd een overgangsprotocol afgesloten waardoor de vergoeding van de mobiliteitshulpmiddelen uit de ziekteverzekering tot eind 2018 nog door de federale overheid gebeurt. De conceptnota die nu voorligt, zet de krijtlijnen uit voor het geïntegreerd hulpmiddelenbeleid dat de Vlaamse regering daarna wenst uit te voeren.

De Vlaamse overheid kiest voor een integratie van bestaande en nieuwe bevoegdheden door de vergoedingen voor mobiliteitshulpmiddelen ten laste van het RIZIV en van het VAPH samen te brengen. Zo zullen alle mobiliteitshulpmiddelen vanaf 1 januari 2019 worden opgenomen in de Vlaamse Sociale Bescherming. Daarnaast worden gefaseerd een aantal grondige hervormingen doorgevoerd, met als einddoel een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid.

Dit beleid is beschreven in de conceptnota mobiliteitshulpmiddelen, waarvan de Vlaamse regering op 18 november 2016 akte nam. De SAR WGG werd gevraagd om advies te verlenen bij deze conceptnota. De adviesvraag is besproken op de vaste werkgroep van 6 december en de raadsvergadering van 22 december. De raad keurde het advies in consensus goed op 23 december 2016.

1 Veel goede beleidsvoornemens

De uitvoering van de Zesde staatshervorming leidt voor wat betreft de mobiliteitshulpmiddelen tot een verregaande homogenisering. Vlaanderen heeft nu de instrumenten in handen voor een beleid waar iedere persoon met zorgbehoefte een beroep kan doen op de hulpmiddelen die hij nodig heeft en op het moment dat hij deze nodig heeft. De raad meent dat de inzet van het juiste hulpmiddel, afgestemd op de noden en persoonlijke doelstellingen van de persoon met zorgbehoefte, diens zelfredzaamheid en participatie aan de maatschappij sterk kan bevorderen.

Met het nieuwe Vlaamse beleid worden leeftijdsvoorwaarden weggenomen en dwarsverbindingen gelegd tussen diverse noden en sectoren. Een individuele benadering met een behoeftegerichte zorg en ondersteuning is voor de raad de norm. De SAR WGG zet zich dan ook volledig achter de lange-termijn-ambitie uit de conceptnota, namelijk één gefaseerd leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid voor alle hulpmiddelen.

Het **pleidooi voor een leeftijdsonafhankelijk maar ook een ziekte- of diagnoseonafhankelijk hulpmiddelenbeleid** hield de raad al in zijn advies bij het Groenboek

Zesde Staatshervorming¹. Het is goed dat de nu voorliggende conceptnota op verschillende punten naar dit advies teruggrijpt.

Zo is de raad zeer tevreden dat in het mobiliteitshulpmiddelenbeleid gekozen wordt voor meer geïntegreerde en gestroomlijnde procedures. De raad ziet dat de Vlaamse regering werk maakt van een **vereenvoudiging** van het systeem. Voor de raad moet dit aanleiding geven tot een beperking van administratieve formaliteiten en snellere doorlooptijden voor de persoon met een zorg- en ondersteuningsvraag.

De nieuwe regelgeving zorgt bovendien voor een **meer performante en efficiënte hulpmiddelenverstrekking**. Dit zal essentieel zijn om het einddoel van de leeftijds-onafhankelijkheid zo kostenefficiënt mogelijk te behalen. Aangezien verhuur en hergebruik hier eveneens aan bijdragen, is de raad tevreden dat er in de nieuwe procedures veel aandacht gaat naar het opzetten van dergelijke systemen.

De raad mist in de conceptnota meer aandacht voor de **actuele prijszetting** van de mobiliteitshulpmiddelen en vraagt dat dit grondig geanalyseerd wordt. Oligopolie op de markt drijft vandaag de prijzen op. Onder meer een bredere en transparante marktwerking zou hieraan wellicht kunnen verhelpen. De aanbevelingen die de SAR WGG verder in voorliggend advies formuleert, gelden voor alle spelers op de markt (o.a. faciliteren van hergebruik, werken aan duurzaamheid, voldoen aan minimale kwaliteitseisen per hulpmiddel).

We verwachten dat blijvend ingezet wordt op de **betalbaarheid van hulpmiddelen** voor ieder die hier nood aan heeft. Tegelijkertijd moet de persoon met zorgbehoefte goed geïnformeerd worden over de mogelijkheden van de hulpmiddelen en hoe deze al dan niet tegemoetkomen aan zijn persoonlijke doelstellingen. Zo kan hij in overleg onderbouwde keuzes maken.

Het is de **gezamenlijke responsabilisering** van de persoon met zorgbehoefte, de verstrekker of aanbieder van de hulpmiddelen, de indicatiesteller, de zorgkas en de overheid die kan bijdragen aan het rijmen van de individuele keuzevrijheid met het algemeen belang en de maatschappelijke kosten. Daarom steunt de raad de aankondiging in de conceptnota dat in de intervalfase een responsabilisering van alle betrokken actoren uitgewerkt wordt. Het is nodig dat hierover een grondig en genuanceerd debat gevoerd wordt.

2 Maar werkelijk naar één geïntegreerd en leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid?

De conceptnota kadert het hulpmiddelenbeleid binnen een chronic care model. De raad wijst evenwel op het belang van hulpmiddelen voor de brede doelgroepen van personen met een chronische ziekte, personen met een beperking, ouderen, mensen met acute en andere stoornissen van fysieke en/of mentale aard. Zowel voor mensen thuis als in een residentiële setting kunnen ze een grote meerwaarde betekenen. Ook in het kader van revalidatie en palliatieve zorg kunnen hulpmiddelen bijdragen aan de levenskwaliteit. De raad verwacht dat hiervoor één geïntegreerd hulpmiddelenbeleid gerealiseerd wordt. Voor de raad moet een

¹ SAR WGG, 26 juni 2014, Advies Groenboek Zesde Staatshervorming: aanbevelingen bij de delen van het Groenboek Zesde Staatshervorming inzake gezondheidszorg, ouderenbeleid, hulp aan personen, gezinsbeleid en justitieel beleid.

leeftijdsonafhankelijk én een ziekte- of diagnoseafhankelijk hulpmiddelenbeleid het uiteindelijke doel zijn.

Het is voor de raad immers belangrijk dat elke hervorming van zorg en ondersteuning inzet op meer (gelijke) toegang voor alle personen met een zorgbehoefte. Leeftijd wordt dan niet langer als uitsluitingscriterium gehanteerd. Wel zijn het de zorg- en ondersteuningsbehoeften en de levensdoelen van de persoon met zorgbehoefte die bepalend zijn voor de toekenning van hulpmiddelen. Hierbij is de raad er zich ten volle van bewust dat het wegnemen van de leeftijdsvoorwaarde betekent dat het aantal personen dat recht heeft op mobiliteitshulpmiddelen zal toenemen.

2.1 Bezorgdheid over het budgettaire kader

De raad vindt het de opdracht van de Vlaamse overheid om simulaties te maken van de financiële implicaties die volgen uit het leeftijdsonafhankelijk maken van het mobiliteitshulpmiddelenbeleid. We vragen om te onderzoeken of de in de conceptnota genoemde herschikkingen en efficiëntiewinsten voldoende middelen zullen opleveren voor de realisatie van de beleidsvoornemens.

De conceptnota stelt immers dat de meerkost van het leeftijdsonafhankelijk maken van de mobiliteitshulpmiddelen wordt gecompenseerd door herschikkingen, rationalisaties en efficiëntiewinsten binnen het budget dat werd overgeheveld. Ook de raad ziet mogelijkheden om financiële middelen vrij te maken en te herinvesteren in een ruimer leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid door:

- Het mobiliteitshulpmiddelenbeleid efficiënter te organiseren
- Het hanteren van een correcte indicatiestelling en een actief en dynamisch opvolgsysteem (cfr.5)
- Het responsabiliseren van zowel personen met zorgbehoefte als aanbieders van hulpmiddelen, de indicatiesteller, de zorgkas en de overheid (cfr.1)
- Systemen van testing, recuperatie en hergebruik te installeren (cfr.4)
- Monopolie- en oligopolievorming bij de aanbieders van mobiliteitshulpmiddelen te bestrijden (cfr.1)
- Duidelijk minimale kwaliteitsnormen per hulpmiddel vast te leggen (cfr.2.2)

Om de continuïteit en zekerheid voor personen met een handicap te waarborgen, wordt begrip opgebracht voor het op korte termijn reserveren van middelen voor deze doelgroep. Het feit dat de middelen mee zullen evolueren met de noden van de doelgroep, wordt toegejuicht.

De raad benadrukt echter dat de keuzes die in de nota gemaakt worden, de realisatie van een leeftijdsonafhankelijk beleid niet mogen hypothekeren. **Het ontschotten van het hulpmiddelenbeleid blijft het te realiseren einddoel.** De raad is daarom niet opgetogen met de bepaling om “binnen de VSB een meersporenbeleid te voeren waarbij de noden van personen met een handicap in een specifiek doelgroepenbeleid worden benaderd en oplossingen aangereikt” (conceptnota p.8). Op lange termijn bepleit de raad immers het komen tot één hulpmiddelenbeleid waarbij over doelgroepen heen gedacht kan worden. Het niet langer hanteren van een leeftijdsvoorwaarde betekent een verruiming van het beleid. Dit mag er voor de raad echter **niet toe leiden dat personen met zorgbehoefte moeten inboeten op de zorg en ondersteuning waarop ze – na een indicatiestelling - recht hebben.** Daarom zijn passende budgetten absoluut noodzakelijk.

De raad is zeer bekommerd dat voorgenoemde herschikkingen en ingrepen op langere termijn niet zullen volstaan om het hulpmiddelenbeleid werkelijk behoeftegestuurd en leeftijdsonafhankelijk te maken. Een verhoging van de middelen dringt zich dan op.

2.2 Meer dan het schrappen van de leeftijdsvoorwaarde

Het behalen van de doelstelling van een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid vergt uiteraard meer dan het louter schrappen van de leeftijdsgrens. Er is nood aan een andere visie over hoe hulpmiddelen worden toegewezen en worden vergoed. De raad waardeert dat de minister in dit dossier stappen wil zetten maar betreurt dat de conceptnota slechts een eerste aanzet geeft voor een dergelijke toekomstvisie (de to be-fase). Een ruimere denkoefening over de invulling van deze belangrijke beleidstransitie was beter geweest.

De raad meent dat discussies en keuzes ter zake best geplaatst worden binnen een breed maatschappelijk debat over Maatschappelijk verantwoorde zorg, in het bijzonder over relevante zorg en ondersteuning².

Volgens de raad moet daarbij onder meer nagedacht worden over de **voorwaarden of criteria waaraan iemand moet voldoen om op hulpmiddelen een beroep te kunnen doen**. Uit zijn advies op het groenboek herhaalt de raad dat deze criteria best worden bepaald volgens het principe van doelgerichte zorg en worden afgestemd op internationale kaders zoals de ICF. Het principe van doelgerichte zorg bepaalt dat niet iedereen met dezelfde beperkingen dezelfde hulpmiddelen zal nodig hebben. Het zijn de noden en behoeften van een persoon die sturend zijn, dewelke mee bepaald worden door de levensdoelen die men stelt. Deze levensdoelen gaan bovendien vaak samen met de leeftijd van een persoon. Op die manier kan leeftijd nog een rol spelen in het al dan niet toekennen van een bepaald hulpmiddel.

Daarnaast houdt de raad een duidelijk pleidooi voor **kwaliteitsnormen en –criteria voor alle hulpmiddelen**, ook deze die nu al terugbetaald worden. Kwaliteitsvolle hulpmiddelen zullen beter bijdragen aan het invullen van de noden en het behalen van de doelen die een persoon met zorgbehoefte zich stelt. Bovendien zullen ze een langere levensduur hebben en beter hergebruikt kunnen worden.

2.3 Vertegenwoordiging van personen met zorgbehoefte

Om de stakeholders te betrekken bij het hulpmiddelenbeleid zal bij het Agentschap VSB een adviesraad met technisch inhoudelijke expertise worden opgericht. Voor de SAR WGG is de opname van vertegenwoordigers van personen met zorgbehoefte in de adviserende organen essentieel. We zijn tevreden dat binnen deze nieuwe adviesraad de handicapspecifieke expertise geborgd wordt maar vragen tegelijk om niet alleen vertegenwoordigers van personen met een handicap maar ook vertegenwoordigers van andere relevante doelgroepen te betrekken.

² Meer duiding bij het begrip “relevante zorg” wordt gegeven in de Visienota Maatschappelijk verantwoorde zorg (24 februari 2011).

3 Opname van de mobiliteitshulpmiddelen in de VSB

In het Regeerakkoord is het leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid benoemd als onderdeel van de Vlaamse Sociale Bescherming. De nu voorliggende conceptnota maakt dit concreet en stelt dat de mobiliteitshulpmiddelen vanaf 1 januari 2019 opgenomen worden in de VSB.

De raad heeft er begrip voor dat de Vlaamse overheid stap voor stap te werk wil gaan in de invulling van (de onderdelen van) de Vlaamse Sociale Bescherming. Het bemoeilijkt evenwel een globale advisering. Verschillende vragen over de inpassing van het mobiliteits-hulpmiddelenbeleid binnen de architectuur van de VSB blijven daardoor voorlopig onbeantwoord.

Een belangrijke vraag die nog voorligt, is hoe de toegang tot mobiliteitshulpmiddelen voor personen met zorgbehoefte binnen het ruimere geheel van de VSB en de persoonsvolgende financiering concreet vorm zal krijgen. Het is niet duidelijk of een persoon met zorgbehoefte na een indicatiestelling een tegemoetkoming krijgt

- Voor het aangevraagde, specifieke mobiliteitshulpmiddel;
- Voor het geheel van de hulpmiddelen, waarna hij keuzes kan maken;
- Voor het gehele zorg- en ondersteuningspakket binnen de VSB, waarna hij keuzes kan maken.

In de eerdere adviezen van de raad over de Vlaamse Sociale Bescherming³ vindt de minister alvast verschillende aanbevelingen om het Vlaamse systeem van sociale bescherming verder uit te werken. De raad vraagt dat in de uitbouw van de VSB, en de bijhorende decreten en uitvoeringsbesluiten met deze adviezen rekening gehouden wordt. Dit alles dient in nauw overleg met alle betrokkenen, waaronder de SAR WGG, verder vorm te krijgen.

Geen uitsluiting van hulpmiddelen wanneer er een zorgnood is

De raad pleit steeds voor een Vlaamse Sociale Bescherming “als solidair systeem waarop heel de bevolking beroep kan doen. Alle personen met een zorg- en ondersteuningsnood moeten via de VSB versterkt worden in hun zelfredzaamheid en toegang krijgen tot zorg en ondersteuning”⁴. Vanzelfsprekend zo dus ook tot de mobiliteitshulpmiddelen.

Het verkrijgen van mobiliteitshulpmiddelen kan alleen bepaald worden door de zorg- en ondersteuningsbehoeften van mensen. De toegang en betaalbaarheid moet voor iedereen gewaarborgd zijn, inclusief de meest kwetsbaren.

Voorliggende conceptnota stelt dat voor VSB de achterstallige bijdragen vereffend moeten worden: ofwel door een lagere verzekeringstegemoetkoming en een hoger persoonlijk aandeel, ofwel door het alsnog innen van de bijdrage. De SAR WGG bevestigt hier zijn standpunt uit een eerder advies, namelijk dat “het niet betalen van de premie voor de volksverzekering nooit mag leiden tot het ontzeggen van de toegang tot één of meerdere VSB-maatregelen maar wel

³ SAR WGG, 2 oktober 2015, Advies over de Conceptnota Vlaamse Sociale Bescherming en 2 december 2015, Briefadvies over het Voorontwerp van decreet houdende de Vlaamse Sociale Bescherming.

⁴ SAR WGG, 2 oktober 2015, Advies over de Conceptnota Vlaamse Sociale Bescherming

consequenties kan hebben. Er moeten proportionele maatregelen bepaald worden, per onderdeel van de VSB vast te leggen en met inbegrip van een duidelijke beroepsprocedure”⁵.

Eén loket voor de gebruiker

De rol van de zorgkassen in het kader van de zorgverzekering wordt uitgebreid naar alle onderdelen van de Vlaamse Sociale Bescherming. Zo worden zij het unieke loket voor de uitvoering van de VSB, en dus ook voor het mobiliteitshulpmiddelenbeleid. De aanvraag van mobiliteitshulpmiddelen zal via de zorgkas verlopen, die eveneens instaat voor de verwerking van het dossier nadat een indicatiestelling heeft plaatsgevonden.

Ook voor het hulpmiddelenbeleid ziet de raad dat dit unieke loket een meerwaarde kan vormen voor de burger. Hij of zij vindt er een meer gestroomlijnde toegang tot rechten op tegemoetkomingen en op zorg en ondersteuning vanuit de gehele Vlaamse Sociale Bescherming. Hiermee herhaalt de raad zijn standpunt zoals beschreven in hogervermeld advies over de conceptnota Vlaamse Sociale Bescherming.

In dat advies formuleert de raad voorwaarden die nodig zijn voor een goede invulling van een uniek loket:

- “Er moet op worden ingezet dat de werking voor de burger laagdrempelig en toegankelijk is, in het bijzonder voor kwetsbare groepen.
- Het unieke loket streeft naar proactieve en automatische rechtentoekenning.
- Een transparante werking en dienstverlening staan centraal.
- Het unieke loket moet op gepaste wijze geresponsabiliseerd worden zodat een kostenefficiënte uitvoering van de VSB en haar verschillende onderdelen bewaakt wordt en er op objectieve en onafhankelijke wijze gewerkt wordt. Verder debat over (financiële) responsabilisering is aangewezen.
- Er worden automatische gegevensstromen opgezet tussen het unieke loket en de overheid, dit conform het decreet gegevensdeling.
- De uitwerking van de loketfunctie dient te gebeuren in afstemming met de andere actoren op de eerste lijn en met de gebruiker.
- Er moet ingezet worden op interactie tussen de verschillende organisaties, een tweerichtingsverkeer tussen zorgkassen en toeleiders.
- Er moet grondig nagedacht worden over hoe de Vlaamse zorgkas in de toekomst een performant aanbod kan genereren, gezien de kwetsbaarheid van het ledenbestand.”

In het advies over de conceptnota Vlaamse Sociale Bescherming beschreef de raad voorts dat de zorgkassen niet de enige plaats zullen zijn waar de burger terecht kan voor informatie en advies over zorg, ondersteuning en tegemoetkomingen binnen de VSB. De raad herhaalt hier dat alle actoren op de eerste lijn hun verantwoordelijkheden blijven opnemen, ook in het informeren en ondersteunen van burgers en in het actief toeleiden naar de Vlaamse Sociale Bescherming, waaronder het hulpmiddelenbeleid. Dit geldt vanzelfsprekend ook voor de actoren die deel uitmaken van het geïntegreerd breed onthaal.

Garanties voor Brussel?

In het werken aan een nieuw hulpmiddelenbeleid is bijzondere aandacht nodig voor de situatie in Brussel. Ook daar moeten hulpmiddelen eenvoudig toegewezen kunnen worden. De raad vraagt garanties voor een goed werkend uniek loket en voor kwaliteitsvolle zorg en ondersteuning in Brussel. Daarvoor is afstemming en overleg tussen de regio's noodzakelijk.

⁵ Idem

4 Hergebruik van hulpmiddelen wordt de regel

Behoudens de verhuur van manuele standaard rolstoelen, modulaire rolstoelen en verzorgingsrolstoelen aan personen die in een woonzorgcentrum wonen, worden vandaag mobiliteitshulpmiddelen eigendom van de gebruiker.

Om in de toekomst te komen tot een **meer kostenefficiënte, maatschappelijk verantwoorde en duurzame inzet van mobiliteitshulpmiddelen** meent de raad dat systemen van hergebruik aangewezen zijn. Ook het collectieve gebruik van hulpmiddelen, bijvoorbeeld door een systeem van 'rolstoeldelen', biedt volgens de raad interessante mogelijkheden en dient onderzocht te worden. Het streefdoel uit de conceptnota om van het eigenaarschap de uitzondering te maken en van hergebruik de regel, wordt ten volle gesteund. De raad benadrukt wel dat bij de verdere uitwerking van systemen van hergebruik **Matteüseffecten vermeden moeten worden**.

Het is goed dat het systeem van renting behouden blijft in de woonzorgcentra, waar we een grondige kosten-baten afweging aanraden. Verder steunt de raad een uitbreiding van het systeem naar de thuiszorg en andere woonvormen. Het invoeren van een periode van testing voorafgaand aan de aankoop van een elektronische rolstoel is positief.

De raad herhaalt dat alle hulpmiddelen afgestemd moeten zijn op de specifieke noden, levensomstandigheden en levensdoelen van de persoon met zorgbehoefte. Dit geldt uiteraard voor hulpmiddelen op maat maar ook standaardhulpmiddelen zoals krukken en manuele rolstoelen moeten steeds afgestemd worden op de individuele gebruiker. Het toekennen moet bovendien samengaan met **informatie over het gebruik van het hulpmiddel** door de persoon met zorgbehoefte en zijn mantelzorger. Deze principes moeten niet alleen voor aan te kopen maar ook voor gehuurde en hergebruikte hulpmiddelen waargemaakt worden.

Vandaag biedt verhuur en hergebruik van mobiliteitshulpmiddelen niet voor alle personen met zorgbehoefte een oplossing op maat. Zeker bij het opzetten van huursystemen voor personen met snel evoluerende noden zoals kinderen en mensen met snel degeneratieve aandoeningen is de aansluiting bij de behoeften en persoonlijke doelen voor de raad een uiterst belangrijk aandachtspunt. Om renting niet alleen te realiseren voor standaard producten maar evenzeer mogelijk te maken voor maatwerk (bv. een elektronische rolstoel met een geïntegreerde zitschaal, besturing, ...), pleit de raad voor de **ontwikkeling en productie van hulpmiddelen met een langere levensduur die bovendien makkelijk aanpasbaar en moduleerbaar zijn**, in functie van de noden van elke gebruiker van het hulpmiddel. Ook vanuit een duurzaamheidsstandpunt moeten verstrekkers of aanbieders van hulpmiddelen hiervoor meer geresponsabiliseerd worden.

De raad verwacht tot slot dat de kwaliteit van de hulpmiddelen in de pool van verhuur en hergebruik bewaakt en hoog gehouden wordt.

5 Het belang van een kwaliteitsvolle en efficiënte toewijzing met een degelijke controle

Op termijn zal geen onderscheid meer gemaakt worden naar leeftijd om recht te hebben op bepaalde hulpmiddelen. Het hulpmiddel zal toegekend worden op basis van de individuele zorg- en ondersteuningsbehoefte. De raad adviseert dat hierbij **behoeften en rechten proactief**

gedetecteerd worden. Zo zou een algemene inschaling via de BELRAI minstens een eerste aanwijzing moeten geven van aanwezige verplaatsingsmoeilijkheden, waarna er systematisch doorverwezen wordt naar de behandelende arts en/of het revalidatieteam voor een indicatiestelling voor mobiliteitshulpmiddelen.

Vervolgens is het erg belangrijk dat in dit proces een accurate indicatiestelling wordt voorzien, los van de hulpmiddelen die op de markt beschikbaar zijn maar in functie van de noden van de persoon met zorgbehoefte. De raad wijst opnieuw op het belang van een multidisciplinaire en intersectorale inschaling om deze zorgnood vast te stellen⁶.

In de conceptnota lezen we dat in de nieuwe regelgeving het toekennen van mobiliteitshulpmiddelen gebaseerd zal zijn op een indicatiestelling die als einddoel neemt de participatie in de samenleving. De raad adviseert om de maatschappelijke participatie niet als exclusief einddoel te zien maar aan te vullen met zelfredzaamheid en het eigen functionele vermogen.

De persoon met zorgbehoefte heeft recht op **transparante en objectieve informatie** over het aanbod van hulpmiddelen. Dit om zijn keuzevrijheid maximaal te vrijwaren en op een onderbouwde manier keuzes te kunnen maken die bijdragen aan het behalen van zijn persoonlijke levensdoelen. De raad verwacht dat personen met zorgbehoefte onafhankelijk geïnformeerd en geadviseerd worden.

Aangezien behoeften en persoonlijke doelstellingen doorheen de tijd evolueren, stelt de raad vervolgens een actief en dynamisch opvolgsysteem voor. Hoewel leeftijd en ziekte of diagnose geen uitsluitingscriterium meer mogen zijn in het toekomstige hulpmiddelenbeleid, is er wel een plaats voor diagnoses in de opvolging van de ontwikkeling van een functionele beperking.

Controle

Een zorgkascommissie zal instaan voor de controles van zowel de indicatiestelling als het rapport van de bandagist. Uit de conceptnota is niet duidelijk of elk aanvraagdossier voor controle doorgestuurd wordt naar de zorgkascommissie. Of zal deze inhoudelijke controle via steekproeven verlopen?

Een zorgkascommissie kan beroep doen op onder andere experts werkzaam bij de ziekenfondsen. De raad vraagt of hierover een samenwerkingsovereenkomst gesloten zal worden.

6 Gegevensdeling en ICT

Het is goed dat de Vlaamse regering ook in deze sector kiest voor een maximale digitalisering van de gegevensstromen. Vlotte informatie-uitwisseling is volgens de raad een essentiële voorwaarde voor het vereenvoudigen en versnellen van procedures waardoor personen met zorgbehoefte wanneer zij het nodig hebben snel een beroep kunnen doen op een gepast hulpmiddel. De tijdige en correcte doorstroming van dossiers waarin een hulpmiddelenaanvraag samengaat met een vraag naar gehandicaptenzorg, is een bijzonder aandachtspunt.

⁶ Zie ook: SAR WGG, 24 mei 2012, Advies over marktwerking en commercialisering in de woonzorg en 2 oktober 2014, Advies over de Conceptnota Vlaamse Sociale Bescherming

In dit verhaal moet, onder andere door de zorgkas, gewerkt worden aan het **bereiken van kwetsbare groepen** in de samenleving. Voor de persoon met zorgbehoefte is het aangewezen dat aanvullend aan een digitale dienstverlening eveneens op andere manieren hulpmiddelen aangevraagd kunnen worden: via een aanvraag op papier of doordat ondersteunende diensten, die rechtstreeks in contact staan met de burger, de aanvragen kunnen doen samen met en voor de burger.

Voor de communicatie en uitwisseling van informatie tussen de betrokken actoren zal het Agentschap VSB, in samenwerking met de zorgkassen, een applicatie op het digitaal platform ontwikkelen. De raad wenst daarbij voldoende afstemming tussen de verschillende elektronische dossiers en huidige methoden van dataverzameling. Dit zowel binnen Vlaanderen als tussen het federale en het regionale niveau.

7 Tot slot nog enkele vragen ter verduidelijking

Het toekennen van bijkomende tegemoetkomingen voor aanpassingen aan elektronische rolstoelen wordt leeftijdsonafhankelijk mogelijk via de procedure van de Bijzondere Technische Commissie en enkel indien de noodzaak en uitzonderlijkheid aangetoond kan worden. De raad vraagt wie deze noodzaak en uitzonderlijkheid dient aan te tonen en op basis van welke argumentatie?

Voor bijkomende tegemoetkomingen voor het aanpassen van elektronische rolstoelen stelt de conceptnota eveneens dat meerkosten voor dure rolstoelen en bijgevolg dure aanpassingen niet vergoed worden indien op de markt goedkopere maar even kwaliteitsvolle alternatieven bestaan. Het is voor de raad niet duidelijk wie beslist welke alternatieven goedkoper maar even kwaliteitsvol zijn.

Na het lezen van de conceptnota wijst de raad tot slot nog op enkele andere onduidelijkheden in de tekst:

- Hoe verhoudt de nog op te richten Bijzondere Technische Commissie (BTC) zich tot de zorgkas?
- Hoe zal de toegang beoordeeld worden tot individuele en al dan niet innovatieve oplossingen op maat die nog niet opgenomen zijn op de lijsten van erkende hulpmiddelen?
- Worden er criteria opgesteld waaraan (nog) niet-erkende hulpmiddelen moeten voldoen? De raad pleit in dit advies voor kwaliteitsnormen en –criteria voor alle hulpmiddelen (cfr. 2).
- Wat zal het effect zijn - onder meer op de betaalbaarheid voor de maatschappij - wanneer ook niet-erkende hulpmiddelen terugbetaald mogen worden?